

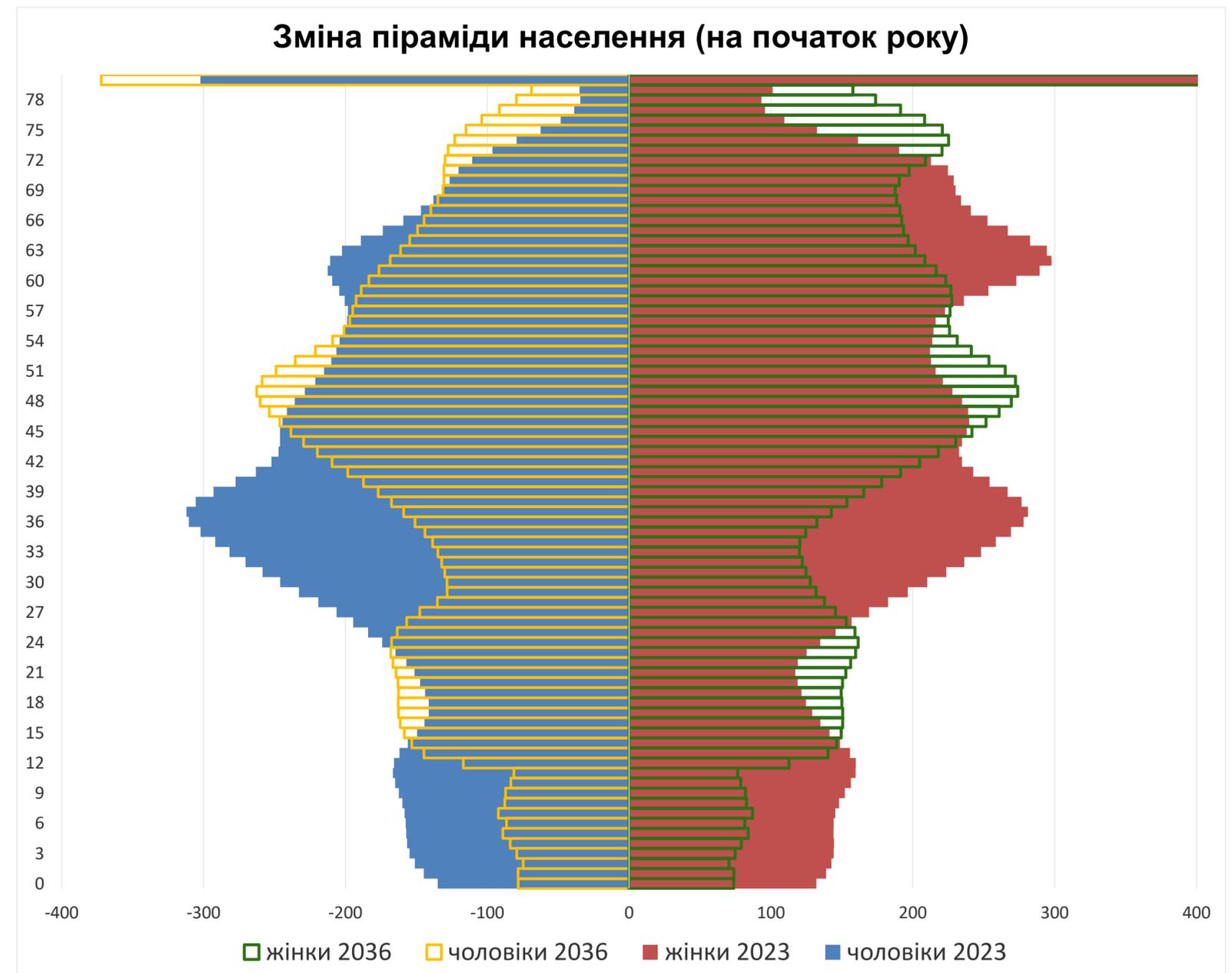
ПРОБЛЕМИ СОЛІДАРНОЇ СИСТЕМИ

Олександра Бетлій, аналітикиня Інституту економічних досліджень та політичних консультацій

Подія є однією з активностей у рамках проєкту Good Governance Fund “Економічний хаб: Зміцнення макроекономічної стабільності через ефективне управління державними фінансами”, який фінансується UK International Development від уряду Великої Британії. Імплементатори проєкту — Abt Global та Центр економічної стратегії.

ДЕМОГРАФІЧНА КРИЗА: ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ СТАЄ БІЛЬШЕ, ДІТЕЙ МЕНШЕ

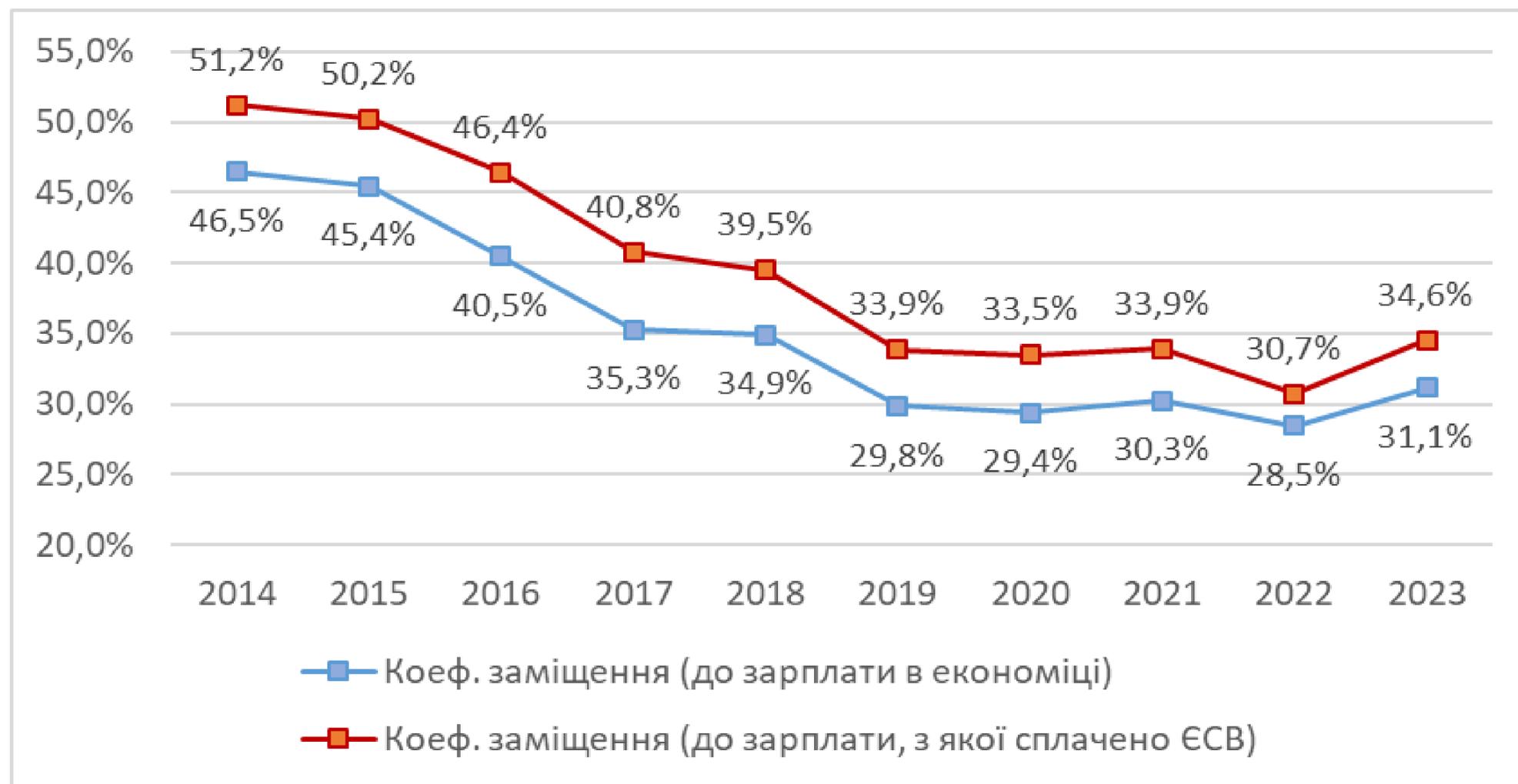
- За оцінкою, в Україні проживає 31 млн осіб
- Високий рівень смертності, низький рівень народжуваності, еміграція
- Низький рівень очікуваної тривалості життя
- Співвідношення працездатних до пенсіонерів скорочується
- **Вже зараз 1 платник ЄСВ утримує одного пенсіонера** – потрібні зміни в солідарній системі

Джерело: оцінка Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України

РІВЕНЬ ЗАМІЩЕННЯ ЗНИЖУЄТЬСЯ

- Зниження рівня заміщення (співвідношення пенсії до зарплати) не створює стимули для населення брати участь в солідарній системі
- Суттєве зниження добробуту при виході на пенсію
- До того ж – низький зв'язок між пенсіями та зарплатами

Джерело: Мінсоц

НЕФОРМАЛЬНА ЗАЙНЯТІСТЬ СТВОРЮЄ ВИКЛИКИ ДЛЯ СТІЙКОСТІ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

- Сукупна зайнятість складає 12,3 млн осіб
- 3,2 млн осіб працює неформально
- 8 млн осіб у віці 15-70 років – поза робочою силою (частина, студенти, частина виходить на пенсію та не продовжує працювати)
- 1,9 млн застрахованих сплачує ЄСВ на рівні мінімального
- Залученість до ринку праці осіб з інвалідністю та жінок залишається низькою

Тому пенсійна реформа повинна сприяти відновленню довіри до пенсійної системи, щоб залучити до формального ринку праці, а відповідно до сплати ЄСВ, тих осіб, хто працює неформально, а також збільшити зацікавленість інших осіб в участі в пенсійній системі.

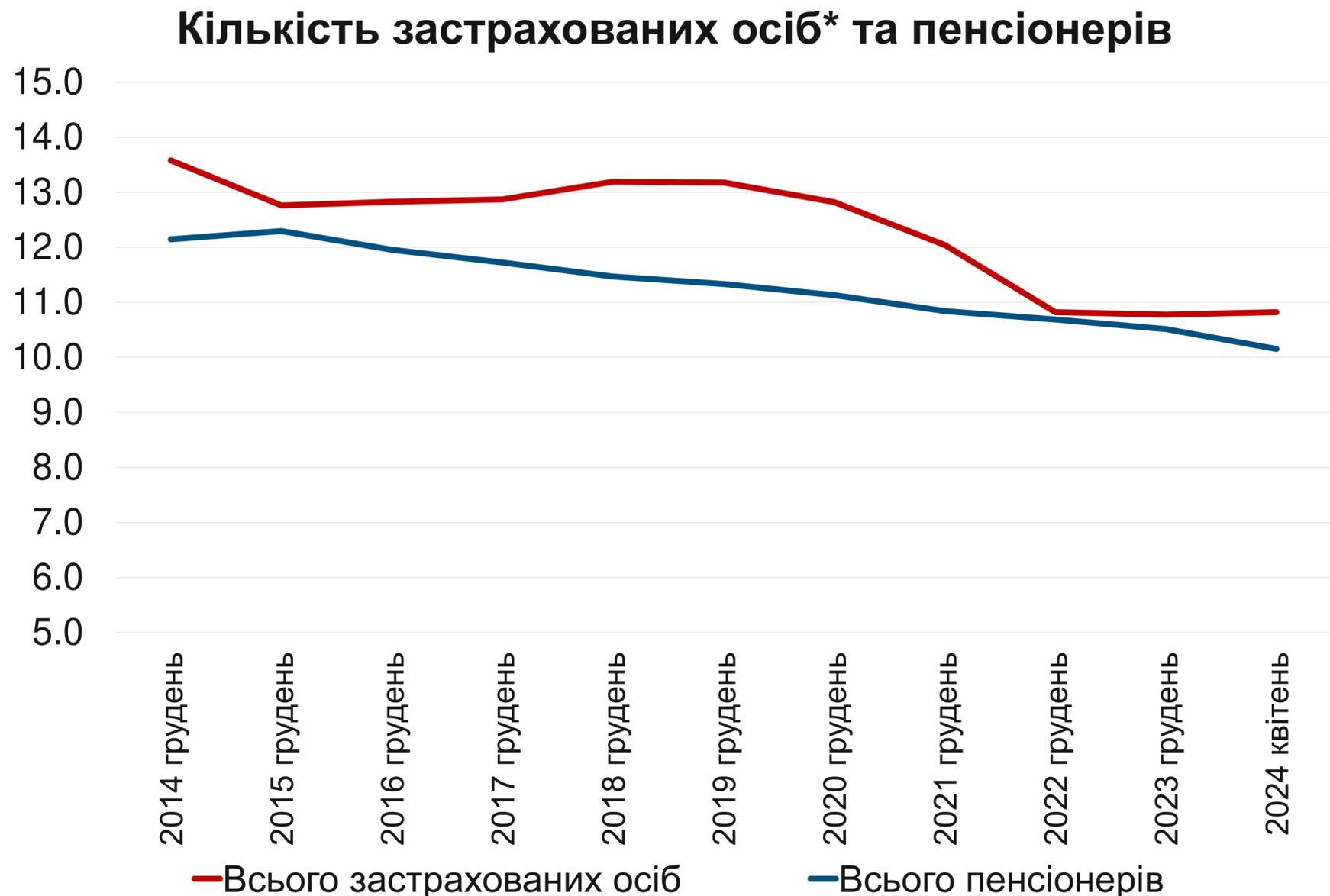
ПОТОЧНА ПЕНСІЙНА СИСТЕМА

СКЛАДНА

- В Україні діє понад 10 різних “підсистем” обрахунку пенсій: вони мають різні правила, підходи і формули до визначення розміру пенсії
- Основні закони:
 - «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;
 - «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;
 - «Про підвищення престижності шахтарської праці»;
 - «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
 - «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною».
- 55 типів доплат та близько 100 надбавок
- Кілька розмірів мінімальної пенсії

РОЗМІРИ ПЕНСІЙ ДУЖЕ РІЗНЯТЬСЯ – МЕНША ЗАІНТЕРЕСОВАНІСТЬ В УЧАСТІ В СИСТЕМІ

- Середні пенсії дуже різняться за законами (дані станом на 1 січня 2024 року):
 - 4902 грн по загальному закону
 - 8997 грн за Списком 1
 - 12910 грн за законом про ЧАЕС
 - 134367 грн грошове утримання суддів
- Бюджет Пенсійного фонду зараз підтримується ЄСВ, сплаченим з військового забезпечення – виклик для майбутнього

* З 2022 року кількість застрахованих осіб не включає військовозобов'язаних

Джерело: Мінсоц

СИСТЕМА НЕСПРАВЕДЛИВА ТА НЕПРОЗОРА

- ⊘ Існує багато доплат та надбавок, які роблять систему непрозорою
- ⊘ Судді отримують понад 100 тис. грн, хоча могли ухвалювати корупційні рішення – забезпечення перевищує 100 тис. грн і може сягнути 200 тис. грн
- ⊘ "Пенсійні мігранти" ЧАЕС отримують пільги без реального зв'язку з аварією і через суди добиваються пенсій у 10-20 тис. грн, а ліквідатори (в яких немає інвалідності) отримують доплату у 178 грн
- ⊘ Колишні силовики з високими пенсіями, тоді як військові, які захищають Україну з 2014 року не мають аналогічних прав (якщо немає інвалідності)
- 📊 Низька довіра до системи → більше неформальної зайнятості

КРИТЕРІЇ ДЛЯ НОВОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

- ◆ Прозорість → зрозумілість розрахунків пенсій
- ◆ Справедливість → скасування необґрунтованих привілеїв
- ◆ Залучення людей до ринку праці → зменшення тіньової економіки
- ◆ Стійкість пенсійної системи → зменшення фіскальних ризиків

ДЯКУЄМО!